

ОПРАВДАНОСТ ПРОПИСИВАЊА ПОСТОЈЕЋЕГ РАСПОНА КАЗНЕ ЗАТВОРА КАО ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ У СРБИЈИ И ИСКУСТВО ЗЕМАЉА У ОКРУЖЕЊУ

Сажетак: Постизање генералне и специјалне превенције представља увек актуелно питање не само да би се размотрила ефикасност неког закона, већ и да би се сагледала сразмера казнене политике, а наравно све како би се смањио степен криминалитета и других негативних друштвених понашања и појава. Основна хипотеза овог истраживања се односи на то да се размотре неки од значајнијих аспеката казне затвора као прекршајне санкције и да ли је потребно нагласити или оспорити њено предвиђање управо посматрано кроз призму генералне и специјалне превенције. Повод за разматрање оправданости постојећег предвиђања распона казне затвора као прекршајне санкције произилази из најављене промене казнене политике за ову казну у кривичном законодавству у Републици Србији. Истраживање ове проблематике смо фактички груписали у две битне целине које се односе на законодавно предвиђање у Републици Србији, а притоме имајући у виду не само материјалне законодавне одредбе већ и статистичке показатеље као битан елемент, док се у другој целини обрађују иста ова питања код законодавстава из окружења. На крају разматрања теме овог истраживања указаћемо на поједине предлоге и сугестије, а изнеће се и мишљења и закључци до којих се дошло.

Кључне речи: прекршајне санкције, казна затвора, упоредни приказ, заменска казна, новчана казна

Уводна разматрања

Повод за разматрање оправданости постојећег предвиђања распона казне затвора као прекршајне санкције произилази из најављене промене казнене политике за ову казну у кривичном законодавству у Републици Србији.

Основна хипотеза овог истраживања се односи на то да се размотре неки од значајнијих аспеката казне затвора као прекршајне санкције и да се донекле упустимо у анализу да ли је неопходно „линеарно“ построжити казнену поли-

* nbingulac@pravni-fakultet.info

тику и у прекршајном законодавству водећи се истим принципима, тј. повећање генералне и специјалне превенције.

Након одржане седнице Савета за националну безбедност, којим председава председник Србије, средином јануара 2019. године, поред нових мера државе у системском и систематском обрачуна са криминалом и корупцијом, предложене су мере за ефикаснији рад и поштравање казнене политике, а предлози измена достављени су Скупштини Републике Србије.

Из саопштења Савета за националну безбедност јасно се види да је начелна идеја да се казнена политика за кривична дела буде строжија за 35 до 50 процената у односу на постојеће предвиђање. Саопштењем се наводи се да ће предлог бити да казна затвора за кривично дело силовања буде од 5 до 15 година, без могућности ублажавања казне и да се она неће моћи ублажити испод поменутог минимума. Затим, за кривично дело убиство предвиђена је казна затвора од 5 до 15 година, док се у предлогу предвиђа да ће за ово кривично дело бити казна затвора у трајању од 10 до 20 година, а за нарочито тешке облике овог дела ће бити предвиђена доживотна казна затвора.¹

Аутор овог истраживања је у својој докторској дисертацији указао на потребу увођења доживотне казне затвора у домаће кривично законодавство још 2015. године и то на следећи начин:

„Казна доживотног затвора, посматрано из угла законодавства Србије, не би представљала новину јер се већ предвиђала у правној историји, а може се видети да је овај облик кажњавања заступљен у значајнијим законодавствима континенталног права. Полазна основа поред поменуте специјалне и генералне превенције је да је овај облик кажњавања директна замена за смртну казну, а мишљења смо да је казну затвора од тридесет до четрдесет година потребно заменити управо са казном доживотног затвора. У кривичном праву Републике Србије казна затвора од тридесет до четрдесет година се предвиђа за тешко убиство (члан 114), убиство представника највиших државних органа (члан 310), тешка дела против уставног уређења и безбедности Србије (члан 321) и за скоро сва дела из групе кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом и то за геноцид (члан 370), злочин против човечности (члан 371), ратни злочин против цивилног становништва (члан 372), ратни злочин против рањеника и болесника (члан 373), ратни злочин против ратних заробљеника (члан 374), употреба недозвољених средстава борбе (члан 376), противправно убијање и рањавање непријатеља (члан 378), агресиван рат (члан 386), тероризам (члан 391), употреба смртоносне направе (члан 391в), уништење и оштећење нуклеарног објекта (члан 391г) и угрожавање лица под међународном заштитом (члан 392).

Може се видети да се казна затвора од тридесет до четрдесет година, ако се не узме у разматрање кривична дела из групе кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, предвиђа само

¹ Саопштење Савета за националну безбедност, РТС – чланак под називом „Вучић најавио увођење доживотне казне затвора“, преузето са: <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/3385247/vucic-najavio-drakonske-kazne-zalocince.html>, 21.01.2019.

за три дела. Мишљења смо да је потребно законом предвидети ову казну и за нека дела из групе кривичних дела против полне слободе и то за силовање (члан 178), обљубу над немоћним лицем (члан 179) и за обљубу са дететом (члан 180). У циљу подсећања у немачком законодавству казна доживотног затвора предвиђа се за знатно више дела, нпр. за кривично дело разбојништва са смртном последицом, за отмицу са циљем изнуде и др., а слично је и са другим законодавствима континенталног права.

Казна доживотног затвора могла би да има и ограничење које би се односило да се не може изрећи лицу које у време извршења кривичног дела није навршило двадесет и једну годину живота, као што се то предвиђа и за казну затвора од тридесет до четрдесет година. За изречену казну доживотног затвора, потребно је предвидети и условни отпуст који би био могућ након протекла двадесет и пет година издржане казне под већ предвиђеним условима за добијање условног отпуста. У немачком Кривичном законнику условни отпуст за казну доживотног затвора је могућ након протекла петнаест година, али је потребно имати на уму да се општи максимум казне затвора предвиђа управо са петнаест година. Ако би се ово становиште заузело и у домаћем законодавству, онда би условни отпуст требао да буде након издржаних двадесет година казне затвора. Мишљења смо да би условни отпуст предвиђен на овај начин могао негативно да утиче на генералну, а посебно на специјалну превенцију, јер тада би се у одређеној мери казна доживотног затвора могла изједначити под одређеним околностима са временски одређеном казном затвора. Управо због изнетог, мишљења смо да би законодавац требао да предвиди могућност условног отпуста након протекла двадесет и пет година, као што је већ изнето.

Једно од оправдања за замену казне затвора од тридесет до четрдесет година са казном доживотног затвора, видимо у томе што казна затвора од тридесет до четрдесет година у многим случајевима (може да) представља и казну доживотног затвора услед година старости учиниоца кривичног дела, при чему она има много мањи утицај на специјалну и генералну превенцију.⁴²

Из до сада изнетог, а посебно имајући на уму значај малог екскурса, јасно је да поштравање казнене политике има за циљ постизање генералне и специјалне превенције, што је већ и истакнуто, иако није доступан конкретан предлог новог законског текста са изменама и допунама кривичног законика, што нас и доводи до значаја истраживања ове проблематике и у прекршајном законодавству.

Прописивање казне затвора у Закону о прекршајима Републике Србије

С обзиром да је Закон о прекршајима³ материјалног карактера, законодавац је предвидео у члану 37, у оквиру главе IV под називом *прекршајне санк-*

² Ненад Бингулац, Докторска дисертација – *Правна природа и сврха казне затвора*, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, Привредна академија Нови Сад, 2015, стр.365-366.

³ Закон о прекршајима, Службени гласник бр. 65/2013, 13/2016 и 98/2016 – одлука УС

ције, да се казна затвора не може прописати у трајању краћем од једног ни дужем од шездесет дана.

У истом члану, али у другом ставу, законодавац прецизира изрицање казне затвора на начин што предвиђа да се казна затвора не може изрећи трудној жени, после навршена три месеца трудноће, ни мајци док дете не наврши једну годину живота, а ако је дете мртво рођено или ако је умрло после порођаја док не прође шест месеци од дана порођаја.

Може се видети да је Законом предвиђено шест ограничења од изрицања казне затвора.

Законски оквир предвиђања распона казне затвора уређује посебно када је реч о стицају прекршаја (члан 45), па тако у случајевима када је учинилац једном радњом или са више радњи учинио више прекршаја за које му се истовремено суди, претходно ће се утврдити казна за сваки од тих прекршаја, па ће се за све те прекршаје изрећи јединствена казна. Ако је за све прекршаје у стицају утврђена казна затвора, изрећи ће се јединствена казна затвора, која не може бити већа од деведесет дана.

Потребно је назначити да се казна затвора предвиђа у трајању од у трајању до 30 дана старијем малолетнику, при чему суд има обавезу да размотри природу прекршаја, личне особине и понашање старијег малолетника. Истим чланом (члан 81) се такође предвиђа да се новчана казна не може заменити за казну затвора, већ да се она наплаћује принудним путем.

Законом о прекршајима, чланом 34. предвиђа се да се за један прекршај може прописати кумулативно или засебно казна затвора и новчана казна, у зависности од конкретног дела. По логици ствари, јасно је да се за прекршај правног лица не може изрећи казна затвора.

За разлику од новчане казне и рада у јавном интересу које се могу прописати законом или уредбом, односно одлуком скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града или скупштине града Београда, казна затвора се може прописати једино законом, што се посебно и истиче у члану 35.

Изнето које се односи на прописивање казне затвора искључиво законом и њено изрицање једино од стране суда, у потпуности је у складу са многим правима лица лишених слободе која су загарантована од стране Уједињених нација⁴ и регулативама Савета европе⁵ и др, а што је неспорно и у складу са Уставом Републике Србије⁶ (члан 22 Устава) .

Конкретно изрицање казни у Закону о прекршајима уређује се чланом 36, на начин да се казна затвора може изрећи само као главна казна, док се новчана казна и рад у јавном интересу могу изрећи као главна и као споредна казна.

Законодавац још предвиђа да ако су новчана казна и казна затвора прописане алтернативно, казна затвора се изриче само за прекршај којим су биле

⁴ United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, UNODC, 2015

⁵ Coucile of Europe. European Convention on Human Rights, Rome, 1950

⁶ Устав Републике Србије, Службени гласник бр. 98/2006

проузроковане теже последице. или за прекршаје који указују на већи степен кривице учиниоца.

Казна затвора се може предвидети и као заменска казна у случајевима предвиђеним у члану 41.

Поменути чланом се предвиђа да новчану казну коју кажњено физичко лице, предузетник или одговорно лице у правном лицу не плати (у целини или делимично), суд може заменити казном затвора тако што се за сваких започетих 1.000 динара одређује један дан затвора, с тим што казна затвора не може трајати краће од једног дана ни дуже од шездесет дана. У случајевима да поред новчане казне кажњеном лицу буде изречена и казна затвора, затвор којим се замењује неплаћена новчана казна и изречена казна затвора не могу трајати дуже од деведесет дана.

По процени суда у оправданим случајевима, с обзиром на тежину прекршаја, висину неплаћене новчане казне и имовинске могућности осуђеног суд може, уместо казне затвора, одредити да се неплаћена новчана казна замени радом у јавном интересу, с тим што осам сати рада замењује један дан затвора, односно 1.000 динара новчане казне, а рад не може да траје дуже од 360 сати.

Део неплаћене новчане казне који није могао бити замењен казном затвора или радом у јавном интересу, наплаћује се принудним путем.

Законодавац још предвиђа да ако после одлуке суда о замени неплаћене новчане казне кажњено физичко лице исплати новчану казну, казна затвора или рад у јавном интересу неће се извршити. Ако је извршење казне започето, а кажњено лице исплати остатак изречене новчане казне, обуставиће се извршење казне затвора и рада у јавном интересу. На крају, законодавац посебно истиче да замена неплаћене новчане казне казном затвора не може се одредити за новчане казне изречене према малолетницима.

Поједини аутори сматрају, када је реч о казни затвора као најтежој кривичној и прекршајној санкцији, да се она не одмерава, односно да суд врши само њен избор. Временски предвиђена казна затвора или казна доживотног затвора може, како то исти аутори истичу да „симболички“ у већој мери одрази принцип сразмерности и праведности посебно када је реч о најтежим случајевима тешких кривичних дела, причему је потребно имати свест да постоје учиниоци кривичних дела у односу на које друштво, осим њихове изолације, нема друге могућности да се заштити од њиховог даљег вршења тешких кривичних дела.⁷

Поједини статистички показатељи који се односе на прекршајне санкције у Републици Србији

Подаци који су доступни од стране Републичког завода за статистику и Министарства правде, конкретније, подаци од прекршајних судова, нису довољно систематизовани за прецизнију анализу.

⁷ Зоран Стојановић, Систем казни у кривичном праву Србије и потреба његовог даљег усавршавања, Казнена реакција у Србији, пети део, Crimen, Београд, 2015, стр. 6-7.

У овом делу истражиња указаћемо на поједине значајне податке који се односе на прекршајне санкције, а посебно на казну затвора.

На основу података Републичког завода за статистику у посматраном периоду од пет година и то од 2013. до 2018. године укупно је кажњено 1.601.835 физичких (малолетних, пунолетних и одговорних лица у правном лицу) и правних лица. Посматрано по годинама, током 2013.г. је укупно кажњено 361.510 физичких и правних лица. Током 2014.г. је укупно кажњено 296.365 физичких и правних лица. Затим, зоком 2015.г. је укупно кажњено 300.063 физичких и правних лица. Током 2016.г. је укупно кажњено 355.453 физичких и правних лица, док је током 2017.г. је укупно кажњено 288.444 физичких и правних лица.

	2013.г.	2014.г.	2015.г.	2016.г.	2017.г.
Правна лица	11863	13890	12976	18005	19367
Одговорна лица	10258	11717	10663	14422	11041
Пунолетна лица	332892	265262	270963	318315	254272
Малолетна лица	6497	5496	5461	4711	3764

Извор: *Републички завод за статистику*⁸

Из приказане табеле може се видети да се ради о великом броју изречених прекршајних санкција које су код правних лица са тенденцијом раста, док су код малолетних лица са тенденцијом опадања. Код одговорних лица и пунолетних лица на основу статистике може се видети да постоји значајна тенденција осцилирања.

Потребно је додатно имати на уму да је током 2017. године број предмета који су покренути пред прекршајним судовима био 691.171.⁹

Нужно је сагледати и статистику за 2018. годину која није употпуности обрађена од стране надлежних органа током писања овог истраживања, те стога ће фокус бити искључиво на делокруг Прекршајног суда у Новом Сад.

По доступним подацима, код изрицања прекршајних санкција доминира новчана казна. Током 2018. године наплаћено је око 350 милиона динара на име новчаних казни.¹⁰

Казне затвора највише доминирају код дела која се односе на насиље у породици, и по подацима за исти овај период донето је 117 пресуда. Статистика показује да је 6 лица ослобођено, а да је за поменуте прекршаје кажњени 111 лица (101 мушкарац и 10 десет жена). Изречено је 98 казни затвора до 30 дана и 13 у трајању од 30 до 60 дана.¹¹

⁸ Републички завод за статистику, Статистички годишњак 2018, Службени гласник, Београд, стр. 405.

⁹ *Ibid*, стр. 404.

¹⁰ Каменко Козарски, председник Прекршајног суда у Новом Саду. Новински чланак под називом „Од 7.128 осуђених са замењеним казнама, само 56 упућено у затвор“, Дневник, преузето са: <https://www.dnevnik.rs/index.php/hronika/od-7128-osudenih-sa-zamenenim-kaznama-samo-56-uruceno-u-zatvor-26-01-2019>, 26.01.2019.

¹¹ *Ibid*.

На основу истог извора може се видети да је висока тенденција замене новчане казне у казну затвора, али да ипак знатно мањи број заменске казне буде и извршен, па тако током 2018. године 7.128 новчаних казни замењено је у казну затвора, али је у затвор упућено само 56 кажњених лица, а и тај број се смањило јер по доласку на издржавање казне већина је ипак платило новчану казну, те стога је свега неколико лица издржало казну затвора. То су била лица са веома ниским животним стандардом.¹²

Од значаја је указати и на податак који се односи на потернице. Прекршајни суд у Новом Саду је током 2018. године издао 780 потерница. 500 пронађених лица је окончао свој поступак пред судом, плаћањем новчане казне, док је 13 лица било упућено на издржавање казне затвора.¹³

На основу ових делимично доступних података, може се закључити да је веома мали процентуални удео заступљености казне затвора у изреченим прекршајним санкцијама, док с друге стране доминира новчана казна. Наравно, треба имати у виду да преко 60 процената прекршаја се односи на саобраћајне прекршаје где су и забрањене новчане казне.

Прописивање казне затвора као прекршајне санкције у земљама из окружења

У овом делу истраживања указаће се на који начин су неке од земаља у окружењу предвиделе законодавни распон казне затвора у прекршајном поступку, а указаће се и на потенцијална ограничења извршења ове санкције, а наравно и специфичности.

Циљ овог дела истраживања је да се на основу упоредног приказа сагледа поменуто што би можда на основу њихових искустава подстакло додатно разматрање ове проблематике у разним правцима анализе.

Прекршајна законодавства које смо обухватили у овом приказу су: Хрватске, Црне Горе, Македоније и Косова.

Разлози за одабир ових законодавстава је у томе што нека представљају веома сличан систем предвиђања прекршајних санкција док други имају скоро у потпуности различит, а ради се о релативно блиским менталитетима грађана који су имали заједничку правну историју током претходних деценијских периода.

*Прекршајни закон Р. Хрватске*¹⁴ - За прекршај који је прописан законом може се казнити учинилац новчаном казном или казном затвора. Казна затвора законом се може прописати само као строжија казна уз прописану новчану казну. Поменуто се предвиђа чланом 31.

Законодавац чланом 35 предвиђа да се казна затвора може прописати и изрећи у трајању од најмање три дана до најдуже тридесет дана, а за најтеже

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Прекршајни закон Р. Хрватска, NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18

облике прекршаја и до шездесет дана. За прекршаје насиља у породици, друге прекршаје повезане с насиљем, тешке прекршаје против околине и тешке прекршаје везане за злоупотребу опојних дрога законом се може прописати казна затвора до деведесет дана. Затим истим чланом се предвиђа да се казна затвора може изрећи само од стране суда и да се она изриче на пуне дане.

У случајевима стицаја, законодавац у члану 39. предвиђа да ако учинилац прекршаја са једном или више радњи починио више прекршаја за које му се истовремено суди и суд се одлучи да га казни, суд ће за сваки почињени прекршај утврдити казну према закону а затим ће за све те прекршаје изрећи зборну казну. Ако је за сваки прекршај утврдио казну затвора, изрећи ће збирну казну затвора која је једнака збиру појединачно утврђених казни затвора, тако да она не може прећи сто двадесет дана. Ако се збирна новчана казна замјењује казном затвора, та казна затвора и изречена укупна казна затвора скупа не могу преко стодвадесет дана.

Старијем малолетнику на основу члана 72. може се изрећи казна малолетничког затвора за прекршај за који је законом прописана као тежа казна затвор, ако суд утврди да је с обзиром на личне особине и тежину прекршаја и висок степен кривице потребно изрећи ту казну. Казна малолетничког затвора изриче се у оквиру казне затвора прописане за одређени прекршај, тиме да не може бити краћа од три дана ни дужа од петнаест дана. Законодавац додатно предвиђа да пре изрицања казне малолетничког затвора, суд мора претходно прибавити мишљење надлежног центра за социјалну заштиту о примерености те казне.

У односу на домаће законодавство може се видети да постоје разлике у односу на општи минимум и максимум. У Србији, подсећања ради, општи минимум је један дан а општи максимум је 60 дана осим за дела у стицају када је максимум 90 дана.

Слична ситуација је и код малолетничког затвора, где се у домаћем законодавству не предвиђа општи минимум, већ се одређује општи максимум који износи до 30 дана.

Замена новчане казне се предвиђа чланом 34 и то на начин да ако новчана казна, трошкови прекршајног поступка и одузета имовинска корист нису у целости или делимично плаћени у року који је одређен у одлуци о прекршају, наплатиће се принудним путем и то новчана казна изнад 2.000,00 куна која није у целости или делимично наплаћена ни присилно у року од две године од поднесеног захтева за присилну наплату замиће се радом за опште добро. Ако осуђено лице не пристане на рад за опште добро или га не изврши својом кривицом у року који је за то одређен, новчана казна замениће се казном затвора. Законодавац предвиђа да у случају да је тежина прекршаја и особине личности такве да оне указују да замена радом за опште добро на слободи неће постићи сврху кажњавања неплаћена новчана казна изнад 2.000,00 куна одмах ће се заменити казном затвора. Затим, када осуђено лице пребивалиште или стални боравак у Републици Хрватској и није уплатио новчану казну у року одређеном одлуком о прекршају, новчана казна одмах ће се заменити казном затвора.

Неплаћена новчана казна замениће се на начин да се сваких започетих тристо куна новчане казне замени са два сата рада за опште добро односно једним даном затвора, при чему рад за опште добро не сме бити краћи од шест сати нити дужи од 240 сати, а затвор не смије бити краћи од три дана ни дужи од 60 дана.

*Закон о прекршајима Црне горе*¹⁵ - Законодавац предвиђа чланом 23. да се казна затвора може се прописати само законом и то да не може бити у трајању краћем од 10 нити дужем од 60 дана. Затим, истим чланом се предвиђа да се казна затвора може прописати само за оне прекршаје чијим би извршењем могла настати опасност за живот и здравље људи или би се теже нарушио јавни ред и мир, као и за прекршаје насиља у породици. На крају истог члана предвиђа се да се она изриче на пуне дане.

Замена рада у јавном интересу за казну затвора је могуће уколико учинилац не врши рад у јавном интересу, ова казна ће се заменити казном затвора, тако што ће се свака четири започета часа рада у јавном интересу заменити са једним даном затвора. Поменуто се предвиђа чланом 26.

Стицај прекршаја, законодавац предвиђа чланом 29. и то на начин да ако је учинилац једном радњом или са више радњи учинио више прекршаја за које му се истовремено суди, суд ће претходно утврдити казне за сваки од тих прекршаја, па ће за све те прекршаје изрећи јединствену казну. Ако је за све прекршаје у стицају утврђена казна затвора, изрећи ће се јединствена казна затвора која не може бити дужа од 60 дана. У случајевима да је за неке прекршаје у стицају утврђена казна затвора, а за друге прекршаје новчана казна, изрећи ће се једна казна затвора и једна новчана казна у складу поменутиим одредбама које се односе на казну затвора.

Потребно је указати да за разлику од домаћег законодавства (а о хрватског), Закон о прекршајима Црне Горе не предвиђа могућност изрицања казне затвора старијем малолетнику. Такође потребно је указати да да је општи минимум изрицања казне затвора доста висок (десет дана).

*Закон за прекршаје Македоније*¹⁶ - Најзначајнија специфичност Закона о прекршајима Македоније када је упитању ова тема истраживања је у томе што се не предвиђа казна затвора као прекршајна санкција.

Законодавац је груписао прекршајне санкције у члану 4. на санкције за пунолетне и санкције за малолетне учиниоце, затим за правна лица и посебне мере.

Чланом 13. предвиђене су санкције за пунолетна лица и то на начин да се могу изрећи: упозорење; новчана казна; престанак важења возачке дозволе; забрана управљања моторним возилом; забрана обављања професије, делатности или дужности; протеривање странца из земље; обавезно лечење алкохоличара и зависника о дрогама (особе са болестима зависности); обавезно психијатријско лечење са слободе; и забрана уласка и присуства спортским такмичењима.

¹⁵ Закон о прекршајима, Službenom listu CG, br. 1/2011, 6/2011, 39/2011 (čl. 18. nije u prečišćenom tekstu), 32/2014 (čl. 56. nije u prečišćenom tekstu), 43/2017-Odluka US CG i 5/2017.

¹⁶ Закон за прекршоците, Сл. весник на Р. Македонија, бр 192/2015.

Статистички показатељи¹⁷ који су доступни не обрађују податке о повратништву и о броју извршених прекршаја током година, те се не може сагледати да ли непостојање казне затвора, али постојање нешто виших новчаних казни у односу на прекршајно законодавство у Србији заиста даје ефекте.

*Закон о прекршајима Косова*¹⁸ - Пре него што се започне разматрање проблематике истраживања овог дела рада тј. сагледавање прекршајне законодавне регулативе Косова, не значи да дефинишемо недефинисано политичко питање које је актуелно већ деценијама, нити је то могуће постићи на овај начин, већ је идеја да се настави са разрадом хипотезе овог истраживања.

Исто као и у Закону о прекршајима Македоније, ни овде законодавац није предвидео казну затвора као прекршајну санкцију, с тим да то није једина сличност.

Чланом 27. предвиђају се прекршајне санкције и то: укор; новчана казна; казнени поени; престанак важења возачке дозволе; спречавање управљања возилом; престанак обављања професије, делатности или задатка; и протеривање странца из земље.

На основу статистичких података Агенције за статистику Косова,¹⁹ иако су подаци за 2018. годину, поједини подаци нису ажурирани од 2016. године, што је случај и са онима који се односе на прекршаје.

Посматрајући пет последњих година који су обрађивани од стране Агенције, може се видети да 2013. године је било 194.955 осуђених лица. Током 2013. године је било 213.099 осуђених лица, а слично је и са 2014. годином када је било 204.166 осуђених лица. Током 2015. године је осуђених лица било 180.057, а 2016. године је било 193.085 осуђених лица.

На основу ових показатеља може се видети периодично повећавање па смањење броја осуђених лица, а на основу истих показатеља може се видети да је значајан утицај на поменуто имало повећање броја прекршаја из области саобраћаја, који су дефинитивно највише заступљени. С обзиром да то није фокус истраживања, али споменућемо да нпр. током 2016. године осуђених лица за прекршаје из области саобраћаја је било 188.229, а да су други по заступљености осуђених лица прекршаји из области привреде и то са „само“ 3.833 осуђених лица.

У стручном и научном смисли било би од користи када би постојала хипотетичка ситуација у којој би на простору примене Закона о прекршајима Косова се примењивао Закон о прекршајима Србије, што би директно значило значајно другачији казнени систем, те стога би управо на овом примеру могли да закључимо на који начин се може очекивати постизање боље генералне и специјалне превенције.

Са циљем постизања целокупности и пратећи логични след, мишљења аутора о прописивању казне затвора као прекршајне санкције у земљама из окружења биће изнето у последњем делу овог истраживања.

¹⁷ Republic of Macedonia, State Statistical Office, преузето са: www.stat.gov.mk/IndikatorIT_S_en.aspx?id=6, 20.12.2018.

¹⁸ *Zakon o prekršajima Kosova*, Službeni list R. Kosova, Br. 33/8/2016, zakon Br. 05/L- 087

¹⁹ Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak 2018, str.88-90.

Закључна разматрања

Подстрек и идеја за разматрањем оправданости постојећег предвиђања распона казне затвора као прекршајне санкције произилази из најављене промене казнене политике за ову казну у кривичном законодавству у Републици Србији, а све како би се сагледало питање генералне и специјалне превенције.

Ово истраживање смо груписали фактички у две битне целине које се односе на законодавно предвиђање у Републици Србији, а притоме имајући у виду не само материјалне законодавне одредбе већ и статистичке показатеље као битан елемент, док се у другој целини обрађују иста питања од законодавстава из окружења.

Када се посматра учесталост изрицања казне затвора у прекршајном поступку, мишљења смо да она фактички представља *средство ефикасније наплате новчане казне*. Новчана казна, у смислу казнене политике, апсолутно доминира, али то је сразмерност и њеном законодавном предвиђању, док с друге стране у знатно мањем броју прекршаја казна затвора се предвиђа као једина санкција.

Нажалост због не постојања званичне статистичке анализе, која би за овај рад имала значај, а која би указала у случајевима када законодавац предвиђа алтернативну примену казне затвора и новчане казне, у којем степену се суд определио за неку од тих казни, па би се на основу тога могла урадити даља анализа која би се односила на поврат и наравно на превенцију.

Управо изнето је један од предлога надлежним органима да се започне са прикупљањем указаних података.

Имајући у виду да у упоредној анализи са другим законодавствима смо се сусрели са податком да нека од њих уопште не предвиђају казну затвора као прекршајну санкцију, с обзиром на тежину прекршаја за које она предвиђа у домаћем прекршајном законодавству, а имајући у виду претходно наше мишљење које се односи да се користи као средство за ефикаснију наплату, што и даље има посредни ефекат постизања сврхе кажњавања иако такав начин примене казне затвора није иницијално била идеја, мишљења смо да постојеће законодавно предвиђање одговара стању, тј. да поштравање казнене политике у смислу повећања законског максимума неће постићи већи степен код генералне и специјалне превенције.

С друге стране, нисмо мишљења да би се ова прекршајна санкција требала укинути у потпуности (нпр. Македонија) или делимично (као што се она не предвиђа за старије малолетнике у Црној Гори) из разлога јер на основу статистичких података у процентуалном смислу не може се сматрати да је мањи број извршених прекршаја иако је поострожена висина новчаних казни.

Литература:

1. Bingulac, Nenad, Doktorska disertacija – *Pravna priroda i svrha kazne zatvora*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Privredna akademija Novi Sad, 2015.
2. *Zakon o prekršajima Crne Gore, Službenom listu CG*, br. 1/2011, 6/2011, 39/2011 (čl. 18. nije u pečišćenom tekstu), 32/2014 (čl. 56. nije u pečišćenom tekstu), 43/2017-Odluka US CG i 5/2017.

3. Zakon o prekršajima Kosova, Službeni list R. Kosova, Br. 33/8/2016, zakon Br. 05/L-087
4. Zavod za statistiku - Agencija za statistiku Kosova, Statistički godišnjak 2018.
5. Zakon za prekršocite, Sl. vesnik na R. Makedonija, br 192/2015.
6. Zakon o prekršajima, Službeni glasnik 65/2013, 13/2016 i 98/2016 – odluka US
7. Kozarski, Kamenko, predsednik Prekršajnog suda u Novom Sadu. Novinski članak pod nazivom „Od 7.128 osuđenih sa zamenjenim kaznama, samo 56 upućeno u zatvor“, Dnevnik, preuzeto sa: <https://www.dnevnik.rs/index.php/hronika/od-7128-osudenih-sa-zamenenim-kaznama-samo-56-upuceno-u-zatvor-26-01-2019>, 26.01.2019.
8. Prekršajni zakon R.Hrvatska, NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18
9. Republic of Macedonia, State Statistical Office, preuzeto sa: www.stat.gov.mk/IndikatorITS_en.aspx?id=6, 20.12.2018.
10. Republički zavod za statistiku, Statistički godišnjak 2018, Službeni glasnik, Beograd, 2018.
11. Saopštenje Saveta za nacionalnu bezbednost, RTS – članak pod nazivom
12. „Vučić najavio uvođenje doživotne kazne zatvora“, preuzeto sa: <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/3385247/vucic-najavio-drakonske-kazne-za-zlocince.html>, 21.01.2019.
13. Stojanović, Zoran, *Sistem kazni u krivičnom pravu Srbije i potreba njegovog daljeg usavršavanja*, Kaznena reakcija u Srbiji, peti deo, Crimen, Beograd, 2015, str. 1-16.
14. United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, UNODC, 2015
15. Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik br. 98/2006
16. Coucile of Europe. European Convention on Human Rights, Rome, 1950.

JUSTIFICATION OF IMPOSING AN EXISTING RANGE OF PRISON SENTENCES AS MISDEMEANOUR SANCTION IN SERBIA AND EXPERIENCE OF COUNTRIES IN THE REGION

Summary: Achieving general and special prevention is always an ongoing issue not only to consider the effectiveness of a law, but also to look at the proportions of criminal policy, and of course everything to reduce the level of crime and other negative social behavior and phenomena. The basic hypothesis of this research is that one of the more important aspects of the sentence of imprisonment as a misdemeanor sanction is to be considered and whether it is necessary to emphasize or challenge its prediction just observed through the prism of general and special prevention. The reason for considering the justification of the current prediction of the prison sentence as a misdemeanor sanction arises from the announced change of the penal policy for this sentence in the criminal legislation in the Republic of Serbia. We have factually grouped the research into two important parts that relate to the legislative prediction in the Republic of Serbia, taking into account not only the material legislative provisions, but also the statistical indicators as an important element, while the second part deal with the same issues with the legislation from some surrounding countries. At the end of the consideration of the topic of this research, we will point out some suggestions and suggestions, and the opinions and conclusions reached will also be expressed.

Key words: misdemeanor sanctions, imprisonment, comparative representation, substitute penalty, fines